

Folkhälsomyndighetens författningssamling

Ansvarig utgivare: Nils Blom
ISSN xxxx-xxxx

Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om kontrollköp av folköl och tobaksvaror;

FoHMFS 2015:XX

Utkom från trycket
den XX mars 2015

beslutade den xx februari 2015.

Folkhälsomyndigheten föreskriver följande med stöd av 4 § första stycket 9 alkoholförordningen (2010:1636) och 2 § 4 tobaksförordningen (2001:312) samt beslutar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om hur kommunen ska genomföra kontrollköp av folköl och tobaksvaror. De allmänna råden är rekommendationer för tillämpningen av 9 kap. 15 a § alkohollagen (2010:1622) och 22 a § tobakslagen (1993:581) samt för 4 och 5 §§ i föreskrifterna.

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter avses med utförare den person som köper folköl och tobaksvaror i syfte att tillämpa kontrollköp som tillsynsметod.

Avtal mellan kommunen och den som anlitas för att utföra kontrollköp

3 § Kommunen ska upprätta ett anställningsavtal med utföraren av kontrollköp.
I avtalet ska ansvarsförhållandet mellan kommunen och utföraren fastställas.

Information och instruktion om kontrollköp

4 § Kommunen ska informera utföraren om kontrollköp som tillsynsметod samt ge instruktioner hur kontrollköp ska utföras.

Lämnande av korrekta uppgifter vid kontrollköpet

5 § Kontrollköpet ska genomföras utan att felaktiga eller vilseledande uppgifter lämnas till kassapersonalen.

Allmänna råd för tillämpningen av bestämmelser i föreskrifterna

Allmänna råd till 4 §

Kommunen bör informera utföraren om syftet med kontrollköp samt om ansvarsförhållandet mellan kommunen och utföraren.

Instruktionen inför kontrollköp bör innehålla följande:

- hur utföraren ska agera vid kontrollköpet,
- vad utföraren ska uppmärksamma och därefter dokumentera i samband med köptillfället,
- hur överlämning av inköpta varor och rapportering till kommunen ska ske,
- hur utföraren kan hantera eventuella konfliktsituationer.

Allmänna råd till 5 §

- Utföraren bör inte vid kontrollköpet ta med sig legitimation eller annan ID-handling.
- Utföraren bör inte vilseleda kassapersonalen, insistera eller utöva andra påtryckningar för att få köpa folköl och tobaksvaror. Exempelvis bör inte utföraren visa bilnycklar, vilket kan tolkas som att kunden har körkort och är 18 år.

Allmänna råd för tillämpningen av bestämmelserna om kontrollköp i alkohollagen och tobakslagen

Ungdomligt utseende

Kontrollköp är en metod som är till för att åldersgränsen ska upprätthållas och kommunen bör för att metoden ska vara ändamålsenlig anställa personer med ungdomligt utseende för att utföra kontrollköpet.

Dokumentation

Dokumentation kring kontrollköp bör innehålla följande uppgifter:

- datum och tidpunkt för kontrollköpet,
- försäljningsställe,
- i vilken kassa kontrollköpet ägde rum,
- kön och ungefärlig ålder på kassapersonalen,
- vilka varor som kontrollköpet omfattade,
- om utföraren blev tillfrågad om sin ålder,
- om utföraren blev ombedd att visa legitimation,
- om utföraren fick eller inte fick köpa folköl och tobaksvaror,
- övriga händelser vid köpet,
- notering om att kommunen underrättat näringsidkaren om kontrollköpet,
- om det är ett uppföljande kontrollköp, och
- om den uppföljande dialogen.

Underrättelse om genomfört kontrollköp

Enligt alkohollagen och tobakslagen ska kommunen snarast efter genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om att kontrollköp genomförts. Detta gynnar förutsättningarna för den

uppföljande dialogen mellan kommunen och näringsidkaren samt minskar det dolda inslaget. Underrättelsen bör utföras på ett sätt som tar tillbörlig hänsyn till den som har blivit föremål för kontrollköpet, det vill säga kassapersonalen som lämnat ut varan.

Det bör inte ges i uppdrag åt utföraren av kontrollköp att underrätta näringsidkaren om genomfört kontrollköp.

Dialogens innehåll

Kommunen bör i den uppföljande dialogen med näringsidkaren och kassapersonalen som lämnat ut varan ta upp:

- resultatet av kontrollköpet,
- varför det finns en åldersgräns för köp av folköl och tobaksvaror,
- det personliga straffansvaret,
- svårigheter med att bedöma om en kund fyllt 18 år,
- försäljningsställets rutiner för ålderskontroll.

Näringsidkaren bör få möjlighet att ta upp eventuella problem med att uppfylla förvissandekravet och få dela med sig av erfarenheter på området.

Kommunen bör i denna dialog med näringsidkaren beröra egenkontrollprogrammet och särskilt delen om ålderskontroll samt näringsidkarens ansvar för stöd och information till personalen om försäljning av folköl och tobaksvaror.

Återköp

Efter genomfört kontrollköp bör kommunen inte fråga efter möjligheten att göra återköp av folköl och tobaksvaror. Ett giltigt köp är genomfört och avslutat. Näringsidkaren kan befinna sig i en utsatt situation om denne inte sett till att förvissandekravet uppfyllts.

Hantering av inköpt folköl och tobaksvaror

Folköl och tobaksvaror som kommunen köpt bör destrueras av kommunen.

Dessa föreskrifter träder i kraft den X mars 2015.

På Folkhälsomyndighetens vägnar

Johan Carlson

XX